

Specificaties **Implementaties van koolstofmonoxide** **sensoren**

F. VAN BEUSEKOM, M. FELIDA, S. VAN BOTTENBURG, J. GROBBEN,
R. BOLDING
Amsterdam University of Applied Sciences
HvA
Sensor Netwerken: groep 5
20 September, 2019

1 Inleiding

In dit verslag worden de specificaties besproken van de te ontwikkelen sensor modules voor het project "Sensor Netwerken". Bij dit vak is het de bedoeling dat er low-power sensor modules worden ontwikkeld die de luchtkwaliteit in het HvA gebouw van de faculteit techniek meten en als netwerk informatie uitwisselen met elkaar. Binnen groep 5 is er voor gekozen om koolstofmonoxide te meten (hierna naar gerefereerd als CO). In eerste instantie was er gekozen om stikstofdioxide te meten, de onderbouwing voor de keuze om over te stappen staat beschreven in appendix A. Uiteindelijk moet iedereen van deze groep zijn eigen sensor module ontwikkelen. Aangezien het HvA gebouw van de faculteit techniek te vergelijken is met de meeste professionele werkomgevingen, wordt er voor dit onderzoek gekeken naar de gebruikelijke CO concentraties in gebouwen en hun uitschieters. Op basis daarvan worden de specificaties opgesteld voor de sensor modules.

2 Koolstofmonoxide

Koolstofmonoxide (CO) is een verbinding tussen koolstof en zuurstof. Het is een kleur- en geurloos gas. CO komt vrij bij een onvolledige verbranding. Dit kan erg gevaarlijk zijn voor de gezondheid omdat het gas je ongemerkt vergiftigt. Het word dan ook wel eens een "sluipmoordenaar" genoemd.

2.1 Ontstaan van CO

Bij de verbranding van koolstofverbindingen ontstaat er normaal CO₂. Als de verbranding onvolledig is, door bijvoorbeeld een tekort aan zuurstof, ontstaat er CO. Een veel voorkomende oorzaak van CO productie zijn niet goed afgestelde of niet goed onderhouden gas kachels en cv-ketels.

2.2 Effecten op gezondheid

CO is erg gevaarlijk voor de mens omdat het geur en kleurloos is. Bij inademing van CO word de zuurstofopname verstoord [1]. In plaats van zuurstof, bind de CO zich aan de rode bloedcellen. Omdat CO zich sterker hecht aan de rode bloedcellen dan zuurstof, word er minder zuurstof door het lichaam vervoerd.

De effecten van blootstelling aan CO zijn het gevolg van een zuurstoftekort in het bloed. Hoe meer CO er word opgenomen hoe minder zuurstof er kan worden opgenomen.

3 Algemene koolstofmonoxide concentraties

Het RIVM heeft tussen april 2007 tot en met januari 2008 metingen gedaan in 1028 huishoudens. In 169 van de 1028 huishoudens werden er concentraties boven het detectie limiet van 1 *parts per million* (hierna naar gerefereerd als *ppm*) gevonden. In 8 huishoudens werden er waarden van tussen de 25 en 75 *ppm*, dit waren de meest extreme waarden. In 10 andere huishoudens werden er waarden aangetroffen van tussen de 10 en 25 *ppm* en in de rest van de huishoudens (verreweg de meesten) werden er waarden aangetroffen tussen de 1 en 9 *ppm* [2]. Over een werkdag van 8 uur wordt een tijdgewogen gemiddelde concentratie van 25 *ppm* als grenswaarde aangenomen, over 15 minuten is dit 150 *ppm*. De advies waarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (Engels: World Health Organization, WHO) zijn 10 *ppm* als tijdgewogen gemiddelde over 8 uur en 25 *ppm* over 1 uur [3].

3.1 Koolstofmonoxide concentraties in de HvA Leeuwenburg

Om meer te weten te komen over de huidige manieren van meten van de koolstofmonoxide concentraties in het gebouw van de HvA faculteit techniek, is er contact gezocht met het gebouwbeheer. Uit een klein gesprek is gebleken dat er momenteel alleen in de garage CO meters hangen, die wanneer er een bepaalde grenswaarde wordt overschreden (momenteel nog onbekend voor ons welke grenswaarde dat is) alarm slaan waarna vervolgens iedereen de garage moet verlaten.

4 Luchtkwaliteit meten

Zoals eerder werd besproken worden de te ontwikkelen sensor modules gebruikt om de luchtkwaliteit te meten. Hierbij wordt dus niet alleen bedoeld om een detector te maken die afgaat na het overschrijden van een bepaalde waarde, maar is het een doel om ook te kunnen meten wanneer je welke concentratie CO in de lucht hebt zitten en hoe ver deze concentratie ligt van de grenswaarden. Binnen groep 5 is afgesproken om de aanname te doen dat de minimale grenswaarde in delen van $1/5$ e gemeten moet kunnen worden. Aangezien onze sensor modules de hele dag door de CO concentraties in het gebouw moeten meten, gaan we uit van de grenswaarden voor een werkdag (8 uur lang). In dit geval komt de minimale grenswaarde voort uit de Wereldgezondheidsorganisatie (Engels: World Health Organization, WHO) en bedraagt deze 10 *ppm* als tijdgewogen gemiddelde over de hele werkdag. Dit betekent dat wij de CO concentraties willen met een gevoeligheid van 2 *ppm*. Het detectie limiet moet ook $1/5$ e zijn van de minimale grenswaarde.

Dit bedraagt 2 *ppm*. Aangezien CO een gas is, zullen te ontwikkelen sensor modules elektro-chemische sensoren bevatten. Elektro-chemische sensoren hebben in veel van de gevallen een response tijd, deze mag maximaal je sample tijd bedragen. Zoals hier boven staat beschreven worden de grenswaarden bepaald als een tijdgewogen gemiddelde concentratie en is het een streven om de grenswaarden op een nauwkeurigheid van 1/5e delen te kunnen meten. de minimale blootstellingsduur die wordt omschreven door het RIVM is 15 [3]. Dit betekend dat er dus elke 3 minuten een sample moet worden genomen en dus mag de response tijd van de sensor maximaal 3 minuten zijn. Bij het ontwikkelen van deze sensor modules wordt er gewerkt met het HvA-Xmega-Board. Deze heeft een spanningsregulator die een stabiele spanning van 3,3 V afgeeft [4], Daarom is het wenselijk als de sensor module een voedspanning heeft van zo'n 2,7 V tot 3,3 V.

5 Specificaties

Aan de hand van het voorgaande onderzoek zijn de volgende specificaties opgesteld.

Specificaties voor de implementaties van CO sensoren	
Meet bereik a:	0 - 1000 <i>ppm</i>
detectie limiet:	<2 <i>ppm</i>
detectie resolutie:	2 <i>ppm</i>
response tijd:	< 3 minuut
Voed spanning:	min: 2,7V max: 3,3V
Maximaal vermogen:	1 mW
Output gevoeligheid:	1mV / <i>ppm</i>

6 Ontwerpaanpak

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van de gekozen specificaties een ontwerpaanpak omschreven. Voordat er implementatiekeuzes kunnen worden gemaakt zal aan de hand van een gestructureerde ontwerpaanpak de functionele blokken in kaart worden gebracht.

6.1

A Appendix A: NO_x onderzoek

Stikstofoxides zijn verbindingen tussen stikstof en zuurstof in de vormen NO en NO₂. Stikstofdioxide (NO₂) komt vrij bij de verbranding van fossielen brandstoffen. In Nederland zijn de grootste uitstoters van NO_x het verkeer en de elektriciteitscentrales. De uitstoot van NO₂ heeft gevolgen voor de natuur en de gezondheid. NO₂ word dan ook vaak gebruikt als indicator van de luchtkwaliteit.

A.1 Effecten van NO_x

Stikstofoxide levert een bijdrage aan de vorming van zure regen. Blootstelling aan NO₂ hangt samen met luchtwegklachten zoals verminderende longfunctie, astma-aanvallen en infecties. NO daarin tegen heeft weinig gezondheidseffecten [5].

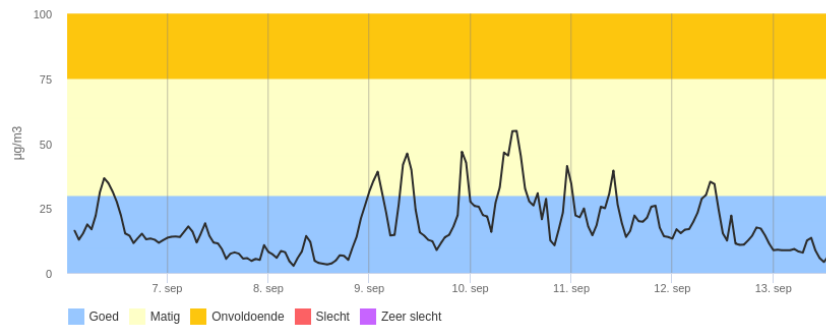
A.1.1 Normen

De norm voor het jaargemiddelde NO₂ is 40 µg/m³. Deze norm wordt lokaal enkele keren per jaar overschreden. Omdat het verkeer veel NO₂ uitstoot, geldt een maximaal toegestaan uurgemiddelde van 200 µg/m³ voor wegen waar meer dan 40.000 motorvoertuigen per etmaal gebruik van maken.

Soort norm	Concentratie
Jaargemiddelde	40 µg/m ³
Uurgemiddelde	200 µg/m ³ *

* Van toepassing voor wegen waarvan ten minste 40.000 motorvoertuigen per etmaal gebruik maken.

De gemiddelde concentratie NO₂ in de Amsterdamse buitenlucht ligt rond de 25 µg/m³ (13 ppb). De concentraties binnen liggen meestal een factor 2 lager dan buiten.

Fig 1. Meetwaardes NO_2 Kantershof Amsterdam zuidoost. 6 tot 11 september 2019 [6]

A.1.2 Sensoren

Om de voorkomende niveau's te kunnen meten moet de gekozen sensor een meetbereik hebben tussen de 0 en de 40 ppb, met een resolutie van 1 ppb.

De NO_2 -B43F NO_2 sensor is een chemoresistive sensor van Alphasense en lijkt de beste optie maar is niet geschikt.

Deze sensor een meetbereik van 0 tot 20 ppm met een meetonzekerheid van 15 ppb. Deze sensor is niet gevoelig genoeg om de lage concentraties met een resolutie van 1 ppb uit de lucht goed te kunnen meten.

Sensoren die NO_2 meten hebben een kruisgevoeligheid voor andere gassen zoals O_3 en zijn erg gevoelig voor veranderingen in temperatuur en luchtvochtigheid.

De sensor moet energie zuinig zijn waardoor chemoresistive sensoren niet geschikt zijn omdat deze een continu verbruik is in de ordegrrootte van 50 mW [7].

A.1.3 Conclusie

Er is geen sensor op de markt beschikbaar om de concentraties NO_2 die we verwachten te meten. De beschikbare sensoren zijn niet gevoelig genoeg en verbruiken te veel energie. Daarom is er voor gekozen om af te stappen van het meten van NO_2 als indicator van de luchtkwaliteit binnen de HvA gebouwen. Als alternatief is gekozen voor het meten van CO concentraties in de lucht. CO is een giftig gas en kan vrijkomen bij onvolledige verbrandingen en is daarom belangrijk om dit gas tijdig te registreren.

References

1. M. Ticheler, "Koolmonoxide," https://www.leefmilieu.nl/sites/www3.leefmilieu.nl/files/imported/pdf_s/MGM_2008-02_koolmonoxide.pdf, RIVM, Februari 2008, [Online; Bekeken in september 2019].
2. M. van Bruggen, J. Gram, E. Boels, L. Ruhaak, and M. Mooij, "Koolmonoxide in huurwoningen in de randstad," <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/609300009.pdf>, RIVM, Februari 2008 [Bekeken in september 2019], [Online; Bekeken in september 2019].
3. M. Mooij, "Chronische blootstelling aan koolmonoxide, tabel 2.2," <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/609300005.pdf>, RIVM, Februari 2008 [Bekeken in september 2019], [Online; Bekeken in september 2019].
4. *De taal C en de Xmega (2e druk)*. Free Musketeers uitgeverij en productie, 2016, iSBN: 978-90-484-3527-2.
5. J. Wesseling, S. van der Zee, and P. Nguyen, "Gemeten en berekende no₂-concentraties in amsterdam in 2008," <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/680705015.pdf>, 2008, [Online; Bekeken in september 2019].
6. "Meetgegevens no₂," <https://www.luchtmeetnet.nl>, 2019, [Online; Bekeken in september 2019].
7. "Datasheet," <http://www.alphasense.com/WEB1213/wp-content/uploads/2018/12/NO2B43F.pdf>, 2018, [Online; Bekeken in september 2019].